

A kínai külpolitika prioritásainak legújabb módosulásai

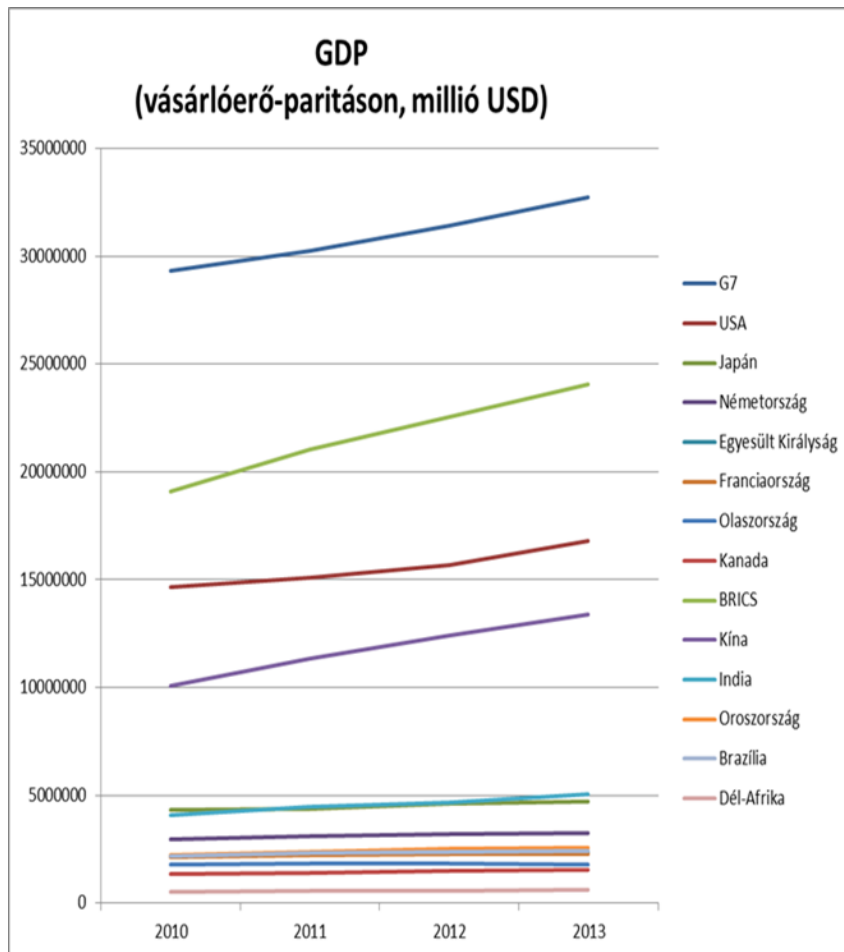
Kusai Sándor

diplomata, közgazdász, volt pekingi magyar nagykövet

Budapest, 2014. november 22.

Kína helye a nagyvilágban

A 2. legnagyobb nemzetgazdaság

GDP vásárlóerő-paritáson, 2013

I. Osztály

- USA - 16.799 milliárd USD
- Kína – 13.395 milliárd USD

II. Osztály

- India – 5.069 milliárd USD
- Japán – 4.698 milliárd USD

III. Osztály

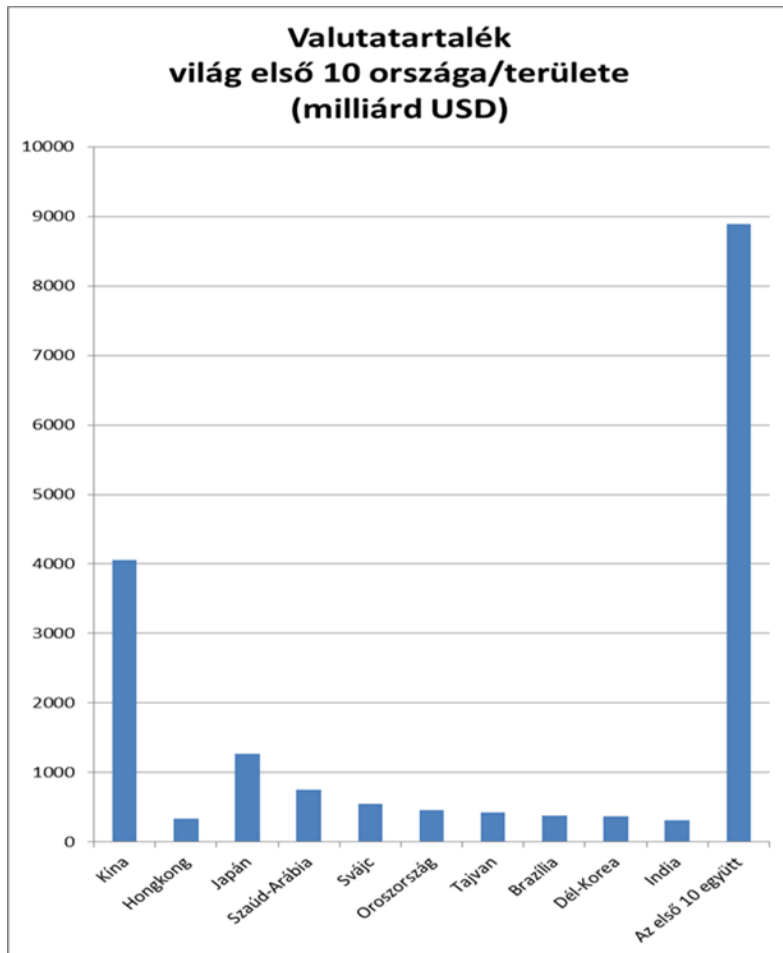
- Németország – 3.232 milliárd USD
- Oroszország – 2.556 milliárd USD
- Brazília – 2.423 milliárd USD
- Egyesült Királyság – 2.390 milliárd USD
- Franciaország – 2.227 milliárd USD
- Olaszország – 1.807 milliárd USD
- Kanada – 1.526 milliárd USD
- Dél-Afrika – 596 milliárd USD

G7: 32.733 milliárd USD

BRICS: 24.040 milliárd USD

Forrás: IMF 2014. június

A 2. számú vezető nemzetközi pénzügyi hatalom

2014. június, milliárd USD

Az első 10 ország/terület együtt: 8.886

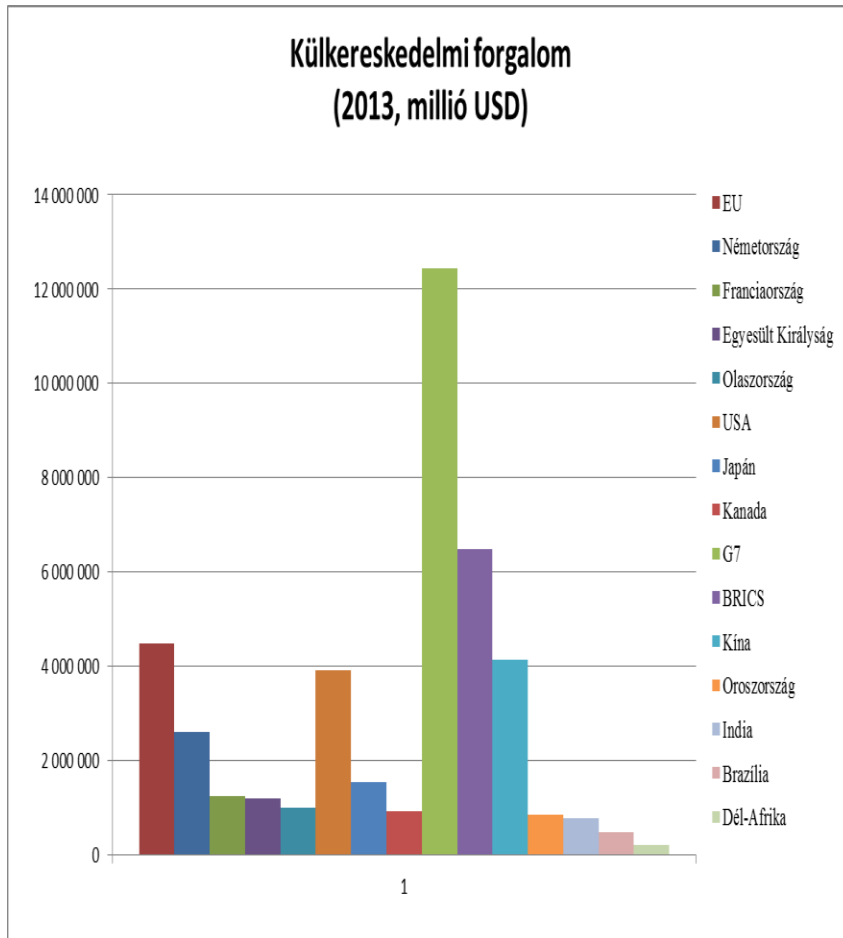
Kína (1) + Hongkong (9) együtt: 4.381
(Ebből Kína maga: 4.055)

**Japán (2) + Szaúd-Arábia (3) +
Svájc (4) + Oroszország (5) +
Tajvan (6) + Brazília (7) +
Dél-Korea (8) + India (10) együtt: 4.505**

Forrás: IMF 2014. június

- **Az USA a fő globális tartalékvaluta kibocsátója**
- **Kína az USA legnagyobb külső hitelezője**
- **Az RMB gyors internacionalizálása**
  - A világ 3. kereskedelmi elszámoló valutája
  - Növekvő szerep a nemzetközi pénzügyi elszámolásokban (SWAP megállapodások hálója)
  - Regionális RMB-klíring központok hálója
- **A világ 10 legnagyobb bankjából 4 kínai**

A világ legnagyobb kereskedő nemzetállama

Külkereskedelmi forgalom (2013, milliárd USD)

I. Osztály

- (Európai unió – 4.485)
- Kína – 4.150
- USA – 3.908

II. Osztály

- Németország – 2.600
- Japán – 1.548
- Franciaország – 1.260
- Egyesült Királyság – 1.196
- Dél-Korea – 1.075

III. Osztály

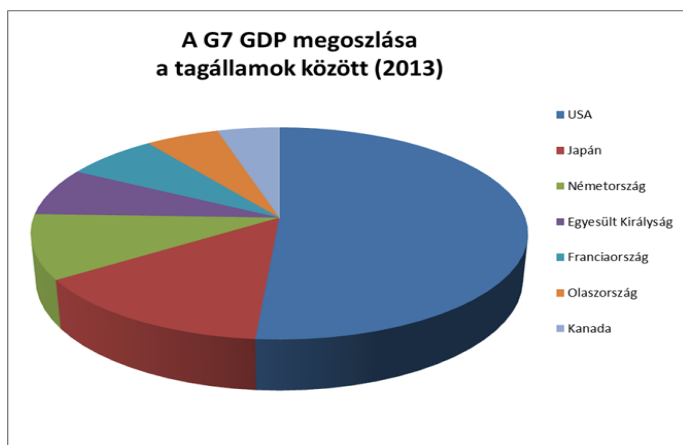
- Olaszország – 995
- Kanada – 932
- Oroszország – 866
- India – 779
- Brazília – 494
- Dél-Afrika - 208

A világgazdaság 2 meghatározó csoportja egyikének vezető ereje

G7 csoport

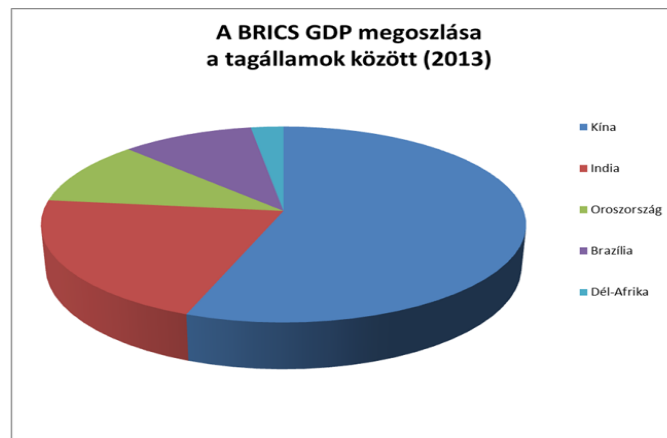
Az USA részesedése a G7 GDP-jéből – 51%

BRICS csoport

Kína részesedése a BRICS GDP-jéből – 56%

A kínai katonai erő a világ első 3-4 katonai ereje között

- **A világ legnagyobb létszámú hadserege**
  - 2,3 millió fő
  - A világ 2. legnagyobb, folyamatosan a GDP növekedését meghaladó ütemben bővülő védelmi költségvetése
  - Gyors katonai modernizáció
- **Stratégiai nukleáris elrettentő képesség**
- **Szárzsföldi erők modernizálása**
  - külső honvédelmi és belső funkciók
- **Erőprojektáló képességek bővítése**
  - Légierő fejlesztés
  - Hadiflotta fejlesztés
  - Speciális alakulatok fejlesztése
- **Kiberhadviselés és űrvédelem**
- **Növekvő részvétel nemzetközi kooperációkban, közös hadgyakorlatok**
  - Elzárkózás állandó katonai bázisok létesítésétől külföldön (egyelőre)

Kína és a „globális problémák”

- A világ legnagyobb üvegházhatású gáz kibocsátója, a klímaváltozás egyik fenyegetettje
  - A „közös, de differenciált felelősség” formula atyja
  - Fokozatos felzárkózás a klímaváltozás felelős kezeléséhez – 2014. november: kínai-amerikai közös dokumentum a két ország klímapolitikai céljairól (politikai jellegű kötelezettségvállalás)
  - Éllovas a megújuló és tiszta energetikában
- A környezetkárosítás egyik fő globális tényezője
  - Lég-, talaj-, víz-szennyezés, hang-, fény-, rezgés-szennyezés és az urbanizáció
- A vízkészletek problémájának erősen kitett ország
- A világ legnagyobb élelmiszer-termelője és -fogyasztója is
  - Élelmiszerbiztonság
- A szegénység-felszámolás: eredmények és kihívások
  - 600 millió fő kiemelése a mélyszegénységből
  - 200 millió fő még ma is mélyszegénységben
- A világ egyik legnagyobb fejlesztési és válsághelyzeti segélyező (donor) országa
  - Főként a fejlődő országokban (Ázsia, Afrika, Latin-Amerika)
- Részvétel a globális egészség- és járványügyi kihívások kezelésében
  - 2014-es Ebola-járvány – a 2. legnagyobb donor a világon

A kínai puha hatalom a világban

- A nemzetközi civilizációs-értékrendi befolyás fő eszköze
- A külföldi médiatudósítói hálózat: 300-nál több iroda
- A Konfuciusz Intézetek hálózatának kiépítése
  - 2004 a projekt indulása
  - 2014 – 480-nál több intézet, a világ legnagyobb hálózata
  - 2020 – kb. 1000 intézet
  - Az egyes, főként nyugati országokban felmerült politikai problémák kezelése
- A Kínai Kulturális Intézetek hálózatának kezdetei
- A Központi Kínai Televízió (CCTV) adásának külföldi terjesztése
  - CCTV4 – kínai nyelven
  - CCTV13 – angol nyelven
- A kínai internetes tartalomszolgáltatók, hírportálok és más tartalomszolgáltatók nemzetközi megjelenése

A világ 2. legnagyobb nemzeti potenciálú hatalma

- A komplex nemzeti potenciál
- Az összeomlás-teóriák és a szimplifikáló sikerpropaganda

• A világ 2. legnagyobb nemzetgazdasága

- A nemzetgazdaság mérete és az ország fejlettségi szintje, a lineáris előrevetítés kockázatai
- Nemzetközi pénzügyi, kereskedelmi, befektetési szerep

• A globális stratégiai-politikai folyamat befolyásolója

- Kiemelt szerep a meghatározó nemzetközi fórumokon
- Az ázsiai-csendes-óceáni térség meghatározó regionális hatalma
- A politikai befolyás és az erő kifejtés növekvő képessége

• A „globális problémák” kezelésének kulcsszereplője

- Jelentős hatás a globális környezeti, klimatikus, élelmezési, energetikai és más erőforrás-problémákra

• Helye a globális szellemi-humán viszonyokban

- Önálló civilizáció és modernizálása, szerep a civilizációk együttélésében, kölcsönhatásában
- Nemzetközi szerep a szellemi termelésben, a kapcsolódó világpiacokon

A külpolitika alakulása napjainkban

Kína stratégiai, geopolitikai helyzete

- A világ 3. legnagyobb területe
- A világ legnagyobb lakossága
- 14 országgal határos,
  - A felével már rendezte területi és határkérdéseit
  - A másik felével még rendezetlen területi és/vagy határkérdései vannak
- A világ leghosszabb tengerpartja
- Szükséglet a világóceán forrásaira
- A tengeri szállítási útvonalak kulcsfontossága – az Új Selyemút koncepció tengeri ága
  - Energia- és nyersanyag-import
  - Késztermék-export
- **Aktuális kihívás és cél:** egyszerre szárazföldi és **tengeri hatalommá válás** (2012: XII. pártkongresszus)

Kína a legfontosabb nemzetközi szervezetekben

Politikai szervezetek, fórumok

- 1971 – ENSZ, BT állandó tag
  - 1945 – alapító tag: Kínai Köztársaság
- 1994 – ARF
- 1996 – Sanghaji Ötök
  - 2001 – SCO
- 1997 – ASEAN+1, ASEAN+3
  - 1976 – ASEAN alapítása
- 2006 – BRIC
  - 2009 – első BRIC csúcs
- 2010 – BRICS
  - Dél-Afrika csatlakozása a BRIC-hez
- 2006 – FOCAC első Kína-Afrika csúcs
  - 2000 – FOCAC alapítása
- 2015 – Kína-Dél-Amerika csúcs
  - Tervezett: Kína-UNASUR formációban

Gazdasági szervezetek, fórumok

- 1980 – IMF, WB
  - 1945 – IMF, WB alapítása
  - 2010 – IMF kvótareform (nem hatályos)
- 1991 – APEC
  - 1989 – APEC alapítása
  - 1993 – első APEC csúcs
- 1996 – ASEM
- 1997 – Chiang Mai-i Kezdeményezés
- 2001 – WTO
  - 1947 – GATT aláírása
  - 1994 – WTO alapítása
- 2005 – EAS
- 2010 – ASEAN-Kína FTA
- 2014 – BRICS BDB, CRA
  - BRICS Development Bank
  - Contingent Reserve Arrangement
- 2014 – Szándéknyilatkozat az AIIB-ről

Bővülő globális és regionális nemzetközi szerepvállalás

- Diplomáciai kapcsolatok – 171 országgal (egy Kína elv – „diplomáciai tűzszünet” Tajvannal)
- ENSZ BT-ben összesen 8 vétó:
  - 1972-1999 között (28 év): 4
  - 2000-2013 között (13 év): 4
- A BT állandó tagok közül legnagyobb részvétel a békefenntartásban: összesen 27 ezer fő világszerte, ebből 2727 fő válsághelyszíneken
- Részvétel a kalózkodás elleni nemzetközi erőkből az Indiai-óceánon
- Bekapcsolódás a leszerelési és fegyverzetellenőrzési rezsimekbe
- Kulcsszerep a hatoldalú tárgyalási folyamatban (Koreai-félsziget)
- Részvétel az iráni nukleáris tárgyalásokban (5+1+1)
- Növekvő aktivitás Belső-Ázsiában (SCO, Ázsia Szíve Konferencia)
- Növekvő szerep a nemzetközi fejlesztési együttműködésben és segélyezésben (a legnagyobb donor Afrikában, Ebola)

A kínai külpolitika alakításának szereplői

- **A hagyományos szereplők**

- A Kínai Kommunista Párt vezetése, központi szakapparátusa – erős hatalmi centralizáltság a csúcsvezetőnél (az új Nemzetbiztonsági Bizottság)
- A diplomácia vezetői és apparátusa (Külügyminisztérium és intézményei)
- A fegyveres erők vezetése
- A külgazdaság irányító szervei és intézményeik (MOFCOM, NDRC, CCPIT, kamarák)
- A pénzügyi szektor állami irányítói (PBoC)
- A titkosszolgálatok vezetése és apparátusa
- A szakmai háttérintézmények (think tankek)
- A humán szféra kormányzati meghatározói (soft power)

- **Az új szereplők**

- A pénzügyi szektor nagyvállalatai (bankok, befektetési alapok, stb.)
- A kínai gyökerű transznacionális vállalatok
- Az egyéb kínai nagyvállalatok
- A regionális és helyi párt- és kormányzati vezetés és a kapcsolódó kis- és középvállalatok
- A kínai média és a fontos humán intézmények közszereplői
- A közvélemény (értelmiség, civil szervezetek, netes hálózatok, stb.)
- A kínai diaszpóra és tartósan és/vagy ideiglenesen külföldön élő kínaiak

A külpolitikai prioritások tartalmi átstrukturálódása (1)

- **A külpolitikai alapvető jellemzője – önálló, érdekalapú, értéksemleges, pragmatikus**
- **Gyorsuló eltávolodás a Teng Hsziao-ping-i visszahúzó, konfliktuskerülő alapállástól – mind nyilvánvalóbb nemzeti érdekérvényesítés, ha kell a diplomáciai konfliktusok felvállalásával**
- **A nemzetközi helyzet, világrend új megítélésének és Kína abban játszott szerepe jellegének megszilárdulása**
  - Tartalmában multipoláris világrend – Kína az egyik meghatározó pólus
  - Formájában multilaterális világrend – Kína a nemzetközi rendszer meghatározó szervezeteinek egyik kulcsszereplője
  - A különböző civilizációk (értsd: értékrendi berendezkedések) egyenjogúsága és párbeszéde, értékrendi relativizmus – Kína az egyik meghatározó civilizáció vezető képviselője
  - A világrend reformjának szükségessége: rendszerszintű alkalmazkodás az új meghatározó tényezők felemelkedéséhez – Kína a világrend demokratizálásáért lép fel
  - A globalizált világgal járó modern világkormányzat (gobal governance) fokozatos kialakítása – a „felelős nagyhatalom” kitétel Kína számára nem jelenti a régi nagyhatalmak által megszabott nemzetközi rendszerbe való automatikus (tehát alárendelt) beilleszkedést, hanem a nemzetközi rendszernek (világkormányzatnak) magának is át kell alakulnia a felemelkedő hatalmak – köztük Kína – zökkenőmentes befogadásához, „felelős részvételéhez”

A külpolitikai prioritások tartalmi átstrukturálódása (2)

- **A kínai nemzeti érdekmeghatározás viselkedésformáló sarokpontjai - a vörös vonalak**
  - Egy Kína elv; Kína állami egysége, területi integritása és szuverenitása védelme; a kínai belügyekbe való be nem avatkozás elvárása (rég)
  - Kína alapvető nemzeti érdekei (core interests) tiszteletben tartásának elvárása (új)
  - Bizonyos ideologikus öndefiníciós, formai elemek megőrzése (大国 = major country és nem great power, ha a modern viszonyokra, Kínára vonatkozik; Kína nagyhatalomként is a fejlődő országok vezető szószólója, érdekképviselője a világkormányzatban) (a régi formális megőrzése, de új tartalommal)
  - A nemzetközi alapelvek adott körülményekhez alkalmazkodó értelmezése (szankciók, Krím) (abszolút pragmatizmus)
- **A külgazdasági érdekvédelem erősítése előtérbe kerülése**
- **A geopolitikai, stratégiai érdekek, törekvések nyíltabb felvállalása**
- **A kínai civilizáció méltó helyének biztosítása a globális szellemi-értékrendi rendszerben**
- **A kínai jogi és természetes személyek külföldi érdekvédelemének, érdekvédelmének határozott felvállalása**

A külpolitika új földrajzi és partneri prioritásai

- **A multilaterális és bilaterális diplomácia egyensúlyba kerülése**
  - A korábbi bilaterális túlsúly megszűnése
  - A globális, regionális és a bilaterális szint újszerű összehangolása
- **Külkapcsolati prioritások új sorrendje**
  - Nagyhatalmak (USA, Oroszország, EU és nagyhatalmi, Japán)
  - Szomszédos országok (Koreák, Pakisztán és India, Dél-, Közép- és Délkelet-Ázsiai országok)
  - Fejlődő országok (Afrika, Közel-Kelet, Latin-Amerika, Ázsia egyéb)
  - Kapcsolatok más országokkal (Európa egyes országai)
- **A speciális partnerségek hálójának kiépítése a nemzetközi szereplőkkel**
  - Továbbra sincs szövetségi viszony senkivel
  - Új típusú nagyhatalmi viszony (USA)
  - Átfogó, koordináló stratégiai partnerség (Oroszország)
  - Átfogó stratégiai partnerség (EU, Németország, Franciaország, Ausztrália, Pakisztán, stb.)
  - Stratégiai partnerség (India, Japán, Közép-Ázsia, Egyesült Királyság, Kanada, Lengyelország, stb.)
  - Baráti együttműködő partnerség (kisebb ázsiai és európai országok, köztük Magyarország)
  - Baráti jószomszédi viszony (mindem más ország)

A külpolitikai eszközrendszer és módszerek változása

- **A politikai-diplomáciai eszközrendszer egyre kifinomultabb alkalmazása**
  - A csúcsszintű politikai látogatási diplomácia felfutása
  - A konferenciadiplomácia és a „marginálisan kapcsolódó” bilaterális találkozók felértékelődése
  - A vezetői telefondiplomácia aktív használata
  - A teljes diplomáciai eszköztár sokrétű használata (az udvarias kérésektől az erős nyomásgyakorlásig)
  - A közkapcsolati diplomácia fokozódó használata – korlátokkal
- **A gazdasági ráhatás kihasználásának drasztikus felértékelődése**
- **A katonai eszközökkel való nyomásgyakorlás megjelenése**
- **A háttérintézményi (think tank) kapcsolatépítés felgyorsulása**
- **Az informális humán és civil kapcsolati hálók szerepe**
  - A kínai diaszpóra még tudatosabb felhasználása
- **A végrehajtó szakembergárda gyors bővítése és fejlesztése**
  - Mennyiségi, minőségi és szemléleti korlátok és problémák

Összefoglalás

- **Az ország érdekeinek és hatalmi szerepének globalizálódásával és regionalizálódásával együtt gyors ütemben kiteljesedő nagyhatalmi külpolitika kialakulása**
- **Régóta példátlan döntéshozatali hatalmi koncentráció a csúcsvezető kezében – a viszonylagos eredményesség biztosítója**
  - A külpolitikát befolyásoló, illetve meghatározó tényezők, erők körének bővülése, hierarchiájuk és befolyásuk folyamatos átrendeződése – bonyolult, egyelőre letisztulatlan viszonyok
- **Váltakozó, de összességében jó eredményességű nagyhatalmi érdekérvényesítés a nemzetközi szintén**
  - Esetenként túlzott rámenősséggel (assertiveness), arroganciával a gyakorlati végrehajtásban
  - Számottevő önkorrekciós mechanizmusok a döntéshozatal felsőbb szintjein, de sokkal kevésbé a végrehajtásban, a visszacsatolási mechanizmusok erős zavarai
- **A gyorsan bővülő döntés-előkészítő és végrehajtó apparátus mennyiségi, minőségi és szemléleti korlátai és problémái**

Köszönöm a figyelmet!

